

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovariša
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljate je pošiljati franko.

Učiteljski Tovariš izhaja vsak petek popoldne. Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10— K
pol leta . . . . . 5— „
četrt leta . . . . . 2:50 „
posamezne številke po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petit-vrste, če se tiska enkrat . . . 14 h
„ „ „ dvakrat . . . 12 „
„ „ „ trikrat . . . 10 „
za nadaljna uvvrženja od petit-vrste po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petit-vrsto. Priloge poleg poštne 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovariša
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštne.

Izjava.

Naprednemu učiteljstvu nenaklonjeni listi in osebe poudarjajo s prozornim namenom vedno glasneje, da je dnevnik »Dan«, ki se tiska v »Učiteljski tiskarni«, glasilo slovenskega naprednega učiteljstva.

Da se občinstva še v prihodnje po nepotrebnem ne bega s takimi izmišljenimi trditvami, je primorano podpisano vodstvo učiteljske Zaveze izjavljati, da nima Zaveza kot avstrijska jugoslovanska učiteljska organizacija z dnevnikom »Dan« prav nobenega stika.

Zavezini listi so samo: šolsko - politiški časopis »Učiteljski Tovariš«, pedagoška revija »Popotnik« in mladinski list »Zvonček«.

Vodstvo Zaveze avstr. jugosl. učiteljskih društev.

Predsednik:
L. Jelenc.

Tajnik:
V. Rus.

Šolski in učni red ter učiteljeva pravica do kaznovanja.

Graška »Tagespost« poroča v svoji 24. letošnji številki sledeče:

Kasacijski dvor je izrekel pod predsedstvom predsednika dr. pl. Rubra zaradi ničnostne pritožbe generalne prokurature za varstvo zakona, razsodbo, ki je enako važna za učne osebe in starše šolskih otrok.

Deželno kot prizivno sodišče v Pragi je potrdilo razsodbo nekega okrajnega sodišča, s katero je bil obsojen ljudskošolski učitelj zaradi dejanstvenega razžaljenja učenca tretjega ljudskošolskega razreda, na globo 10 K. Učitelj je imel med dopoldanskim odmorom ravno nadzorstvo na hodnikih ter sreča tri učence, ki so se zakasnili ter hiteli v telovadnico. Pri enem dečku je zapazil učitelj, da ima v roki več ključev. Ko ga vpraša, kakšni ključi so to, mu odvrne fant: »To so ključi raznih vrat. Če ne verjamete, greste vprašat lahko k nam domov.« — Zaradi tega predrznega odgovora udari učitelj fanta s plosko roko po licu ter ga potisne v svoj razred. Kazenska razsodba napram učitelju je uveljavila, da tvori podlogo animus injurandi in ne animus corrigendi, ker si je moral biti učitelj svest, da poniža s svojim ravnanjem šolarja in njegove starše v obeh součencev; poslužil se je nedovoljenih sredstev, četudi so mu stala na razpolago disciplinarna sredstva, zakaj telesna kazen je v šolah izrečno prepovedana. Na podlagi predloga generalnega prokuratorja dr. Höglja je spoznal kasacijski dvor v nejavni seji, da je razsodba deželnega kot prizivnega sodišča v Pragi **prestopila zakon**; zato se ta razsodba **razveljavlja**, in obtoženec je bil **oproščen**. Utemeljuje se to sledeče: Staršem kakor tudi vzgojevalcem in učiteljem je priznana napram njihovim otrokom, gojencem in učencem nekaka oblast v vzgojne svrhe. Veljavni kazenski zakon stoji na stališču, da bi nasprotovalo vsem principom uspešne vzgoje, če bi se smatralo vsak prestopok te vzgojne oblasti že za tak, da bi se ga zasledovalo kazensko - sodnijsko ter dovoljevalo pravico tožbe učencu ali gojencu napram vzgojevalcu. Drugače je šele, če se je prestopilo vzgojno pravico na način, ki dovoljuje javnemu tožitelju, da nastopi s tožbo, če pridejo torej v poštev oni javni interesi, za katerih varstvo so poklicani državni pravniki. Pri malih prestopkih je iskati po obstoječem kazenskem zakonu odpomoči potom disciplinarnega po-

stopanja. V šolskem in učnem redu postavljena prepoved telesne kazni že s tem, da je tu odredba, ni mogla povzročiti nikake izpremembe v kazenskem zakonu. Če se ne ravna po tej odredbi, se pregreši učitelj proti svojim stanovskim dolžnostim ter je v slučaju kriv disciplinarnega prestopka, ki upravičuje učenčeve starše do pritožbe pri predstavljeni službeni gospodski učiteljevi. Za kazenskega sodnika pa je merodajna v prvi vrsti določba kazenskega zakona; po tem pa je kaznjiva telesna kazen otroka od strani učitelja le tedaj, če je dobil kaznovanec na telesu poškodbe, kar se tu ni zgodilo.

Nemško narodno delo in Slovani.

Krepko in dosledno hiti nemški nacionalizem za svojimi smotri. Za nas je velikega pomena, da spoznavamo to delo in te smotre, zato hočemo v naslednjem rekapitulirati izvajanja, ki jih je minole dni obelodanil eden voditeljev nemškega narodnega gibanja — dr. Mihael Hainisch.

Kdor politiške dogodke površno pregleduje — piše dr. Hainisch — ta bi utegnil misliti, da se v Avstriji nič ne spremeni. Že leta je italijansko vseučiliško vprašanje na dnevnem redu, pa se nič ne približa rešitvi. Ravnotako je s češko-nemško spravo, ki naj konča boj med največjima in za monarhijo najvažnejšima narodoma. Kdor pa bliže pogleda, ta zapazi, da postaja možnost sprave vse bolj verjetna. Sprava se da v par trenutkih doseči, če bi se vlada z vso silo za to zavzela. Gotovo je, da je volja za spravo postala na obeh straneh velika. Ne, ker sta se morda naroda drug drugemu približala ali se naveličala boja, ampak ker sta spoznala, da potom politiških bojev ni več mogoče doseči velikih narodnih uspehov. Časi nemške nadvlade so ravno tako minoli kakor časi železnega obroča in čuječnost na obeh straneh utesnuje možnost, da bi uprava protežirala en narod na stroške drugega naroda. V takih razmerah mora priti do uredbe jezikovnega vprašanja, če že ne v najbližjem času, pa čez nekaj let. Sprava seveda ne konča rivalitete med narodi. Samo orožje bi postalo drugo, boj bi pa trajal naprej. Uspeh doseže tisti narod, ki bo bolj številen in bolj vrl. Zakaj noben zakon na svetu ne more zagotoviti obstanka narodu, ki ne napreduje ali ki celo zaostaja. Tudi za narode velja izrek: Le ta je vreden življenja in svobode, kdor si mora to vsak dan vnovič priboriti.

Če primerjamo, kar je odločilno za prihodnost, vrline narodov, potem se za Nemce nič dobrega ne kaže. Avstrijski Nemci so bili od nekdaj ponosni, da so najbolj kultiviran narod v državi. V toliko je to morda še danes resnično, da je procentualno pri Nemcih več takih ljudi, ki so deležni visokošolske izobrazbe, kakor pri drugih narodih. Če se pa primerja izobrazba širokih slojev, potem se ta podoba takoj izpremeni.

Priznati je treba, da Nemci niso več na prvem mestu. Ne Nemci, ampak Čehi imajo najmanj analfabetov. Še slabši se izkaže račun, če vzamemo izobrazbo rekrutov za podlogo spoznanju ljudske omike. Nemci imajo dosti več enorazrednic kakor Čehi in dosti več otrok, ki ne obiskujejo poletni šole. Še slabše je razmerje med Nemci in med Čehi, če pogledamo na meščansko šolstvo. Že pred tremi leti se je pokazalo, da imajo Čehi še enkrat toliko meščanskih šolskih razredov, kakor številno enako močni Nemci Gornje in Dolejše Avstrije in vseh alpskih dežel, vstevši Dunaj. Od tedaj se je še marsikaj preme-

nilo na korist Čehov, tako da jih ni več mogoče dohietati. Nič boljše ni za Nemce glede strokovnih šol in celo ne glede svobodnega prosvetnega dela, za katero donajajo češke občine vse drugačne žrtve kakor nemške občine. Nemci ne pojmujejo pomena ljudske prosvete tako dobro kakor njihovi slovanski sosedje.

Še slabši kakor glede izobraževalnega dela pa je položaj Nemcev glede naraščanja po številu. Število porodov pada pri Nemcih hitreje kakor pri drugih narodih, povrh pa umrje jako mnogo otrok. To pa ni kaka plemenska lastnost, nego posledica socialnih razmer, ki jih je ustvaril razvoj velikih mest ter industrije. V tem oziru so Nemci celo na slabšem kakor Francozi. Nemci žive sredi med narodov, ki so v razvoju še za njimi in ki nimajo še toliko velikomestnega prebivalstva ter niso tako industrializovani in komercializovani, pač pa imajo močnejšo kmetiško podlago.

Ta položaj nemštva je napotil večji krog moških in žen, da so ustanovili na Dunaju društvo »Deutschesösterreichische Beratungsstelle für Volkswohlfort«. To društvo se bo v prvi vrsti bavilo s socialno higieno: varstvo nosečih, skrb za dojenčke, šolska higiena, stanovanjska skrb, omejevanje alkoholizma, skrb za mladino in za zdravstvo na kmetih. To društvo postane nov člen v verigi nemških nacionalnih in obrambnih društev. To društvo bo delalo predvsem propagando za napravo vsega, kar treba za delo na označenem polju, dajalo bo nasvete in navodila in pripravilo tla, da zrastejo po vseh nemških pokrajinah organizacije, ki bodo služile nemški ljudski blaginji.

Ta nova akcija Nemcev za povzdigo njihove narodnosti je zbudila pozornost tudi pri nenemških narodih. Tržaški Italijani se že pripravljajo, da posnemajo ta zgled. Kdor res pozna sloven. razmere, ta ve, kako krvavo potrebni smo takega dela tudi mi. Slovensko ženstvo, ki je že toliko storilo za Ciril Metodovo družbo in pokazalo svoje izredne talente za narodno delo, bi lahko na tem polju v družbi z moškimi razvilo blagoslovljeno delo, ki bi bilo za slovenstvo največjega pomena.

Tudi slovensko napredno učiteljstvo ima tu mnogo hvaležnega in koristnega dela. »Mozeg naroda« naj bo svojemu ljudstvu opora in gonilna sila na vsakem polju prosvetnega, gospodarskega, politiškega in socialnega razvoja in napredovanja!

Toda temu »mozgu naroda« je treba hrane, da sam prej ne usahne, preden ni dokončal svoje naloge!

Učiteljska gospodarska in kreditna zadruga v Celju

naznanja, da ima načelstvene seje **vsako prvo sredo v mesecu**, le v nujnih slučajih se skliče izredna seja, na kar se naj blagovolijo prosilci ozirati.

AL. HREŠČAK:

V bistrenje pojmov.

I.

Pod gornjim naslovom sem naslovil na tovariša Rakovščeka prošnjo, naj da svojemu enostavnemu političnemu programu »Učitelj mora biti naroden!« idejno vsebino.

Tovariš Rakovšček se je odzval tej prošnji, toda — in to moram konstatirati — ton, s katerim je spremil svoj program ne kaže, da bi bil to storil z veseljem. Nasprotno: zdi se, kot da bi bil mnenja, da

zaslužim za svoje »predrzno« vprašanje zaščitnice.*

Pa bodi temu tako ali tako: tovariš R. se je odzval, in od tega trenutka je tov. R. postranska stvar, a program je glavna reč.

Pozitivno vem, da je s tem dejstvom zadeva rešena za mnogo tovarišev: svetu smo pokazali, da imamo program in — mirna Bosna.

Zame pa, čigar element je — kakor so me prepričali — »podiranje«, pa je s tem dejstvom vprašanje šele začeto.

Na vse tovariše, ki so dobre volje, obračam pa prošnjo, da naj bodo pri presojanju mojih vrstic toliko ljubeznivi in naj ne izprašujejo po moralnih kvalitetah kure ali celo petlina, kadar presojuje lajce (da govorim s Cankarjem.)

Sedaj pa k »našemu« programu! Ta nam najprej pove, da pojde rešitev socialnega vprašanja preko nas (namreč preko učiteljev, slovenskih socialnih demokratov in preko celokupnega slovenskega naroda).

Brez vsega drugega, vzemimo za sedaj to gorostasno trditev le v znanje in idimo dalje!

»Mi slovenski učitelji preferiramo rešitev narodnih in gospodarskih vprašanj!«

»Naš« program pozna torej narodna in gospodarska vprašanja. Vzemo, da je to pravilno! Katero politično devizo bi zahteval z logično konsekvenco tak program? Menda vendarle naslednjo: Slovenski učitelj bodi naroden in gospodarski.«

To bi bila torej prva nedoslednost »našega« programa.

Dovolim si pa nadalje to - le vprašanje: Ali tov. R. ne ve, da so »narodna in gospodarska vprašanja le del socialnega vprašanja, katerega rešitev pa pojde — po njegovem zatrdilu — preko nas?

Ker so torej »narodna in gospodarska« vprašanja le del socialnega vprašanja, kako pride do tega, da postavi v »naš program« zahtevo, pri kateri nimamo mi ničesar govoriti?

Najenostavnejša logika bi zahtevala to-le konkluzijo: Ker pojde rešitev socialnega vprašanja preko nas, potem je vsak naš političen in tudi kulturni program le humbug. — V tak paradoksen sklep privede človeka nepoznanje najelementarnejših pojmov politike.

Pa pojdemo dalje! »Mi hočemo«, pravi »naš« program, »da naš narod živi in da se njegova narodna individualnost utrdi!«

Ta »mi hočemo, da naš narod živi,« mi je z ozirom na trditev, da mi ne bomo reševali socialnega vprašanja, naravnost uganka.

Pa narodna individualnost?! Od česa pa je ta odvisna? Od fizične in psihične kvalitete. Fizična kvaliteta naroda je produkt njegovega izvora, prehrane, sploh vseh materialnih življenjskih pogojev. Psihična kvaliteta? Ta pa je produkt vseh — narodno psiho ustvarjajočih — posameznih duševnih individualitet, ki dajo zaradi medsebojnega vplivanja narodu njegov psihičen karakteristikon.

Kratko povedano: narodna individualnost je produkt socialnega življenja. Socialno življenje pa tvori ravno substrat socialnega vprašanja.

Opravičeno torej lahko vprašam: Kako naj utrjujemo narodno individualnost, ki je produkt socialnih razmer, če pa pojde rešitev socialnega vprašanja preko nas?

Toda pogumno dalje! »Ko bo naš narodni obstoj zasiguran, pridejo na vrsto

* Tega iz članka tovariša Rakovščeka pač ne moremo razvideti. Pisan je povsem mirno in stvarno. U r e d n.

druga vprašanja, ki so v tesni zvezi z narodno blaginjo.

Zopet nova zagonetka, pravzaprav več zagonetk skupaj.

Kaj pa to tedaj, ko še ni zasiguran naš narodni obstoj? Ali do tistega časa ne pridejo na vrsto vprašanja narodne blaginje?

Ampak, za bojjo voljo! Kako hočeš ti skrivnostni program zasigurati narodni obstoj, če se ti pa čisto nič ne mudi z vprašanji narodne blaginje? Ali ne veš, da tvori ravno narodna blaginja garancijo narodnemu obstoju? Narodna blaginja ima pa za predpogoj zadovoljivo kulturno in gospodarsko stanje naroda. Kulturno in gospodarsko stanje naroda je zopet produkt socialnih razmer. Narodno blaginjo — civilizacijo — ustvarja le ona politika, ki pozna tendence socialnega razvoja in potrebe družbe.

Vplivati torej na sigurnost narodnega obstoja, kakor nam veleva »naš« program, obenem pa se ne brigati za socialno vprašanje, je nonsens.

Dalje! »Naš« program nam narekujejo razmere, v katerih živimo!

Saj to so vendar socialne razmere.

»Oprti sami nase, se moramo boriti na vseh frontah za narodne in gospodarske zahteve, ki njih rešitev omogoča naš narodni obstanek.« Zopet »narodne in gospodarske« zahteve. Ta sistematična koordinacija teh pojmov mi služi v dokaz, da ima »naš« program jako nejasne pojme o narodnosti. Njegov pojem »naroden« je absolutno preozek. Narodno vprašanje in solvira gospodarsko vprašanje.

Pa glej kurioznost! Tudi v svojem pojmovanju ne ostaja »naš« program dosleden.

»Rešitev narodnih in gospodarskih zahtev omogoča naš narodni obstanek.« Kako to? Samo narodni obstanek? Zakaj pa ne tudi gospodarski obstanek? »Naroden« in »gospodarski« sta »našemu« programu enakovredna pojma. Kako more biti vsota dveh enakovrednih sumandov zopet le en sumand? Eden in eden je vendar dva in ne eden. Človeku se zdi nemogoče, da je mogoč pogrešek pri tako primitivni računski operaciji in želi rajši verjeti, da se je povspel »naš« program do pravilnejšega pojmovanja ravno v tem slučaju. Toda boljše je sovražnik »dobrega«; ta sovražnost pa je vzrok neskončni zmedenosti tega programa.

Pa še nekaj! Trditve, »ko bo naš narodni obstoj zasiguran, pridejo na vrsto druga vprašanja« in pa tri vrste nižje druga trditve, »boriti se moramo na vseh frontah za narodne in gospodarske zahteve, ki njih rešitev omogoča naš narodni obstanek«, obsegata to-le priznanje: rešitev narodnih in gospodarskih zahtev je predpogoj našemu narodnemu obstanku; potem šele pridejo na vrsto druga vprašanja.

Prosim, katera? Naštej mi jih, ti »naš« program, in nihče ti ne bo mogel odrekati genialnosti.

Vzemimo slučaj, da je danes naš narodni obstoj zasiguran. Ali bi sedaj lahko izpustili iz programa »narodne in gospodarske zahteve«?

V smislu »našega« programa že, ker te točke so programatične le toliko časa, dokler ni zasiguran naš narodni obstoj. Potemtakem nimajo n. pr. Angleži, Nemci, Francozi in sploh vsi zasigurani narodi (mislim, da razumem prav, če naštevam te narode v smislu »našega« programa kot zasigurane) v svojem programu »narodnih in gospodarskih« zahtev. Kdo se bo upal to trditi? O da! »Naš« program trdi to v svoji neprekosljivi logiki.

Rekel sem prej: vzemimo slučaj, da je danes naš narodni obstoj zasiguran etc. Ali je pa mogoče, da bo naš narodni obstoj kdaj zasiguran? Ne — ne! Tudi ta premisa iz »našega« programa je povsem napačna. Naš narodni obstoj ne bo nikdar zasiguran. Vem, da se bo zdela ta trditev marsikomu paradokсна, toda niti trditi ne morem izpustiti od nje. Sociološki aksiom je, da je posledica skupnega bivanja različnih družabnih tvorb neizogiben socialni boj. Ta boj neha za premagano socialno skupino v tistem trenutku, ko je popolnoma uničena. Zmagovalna skupina ostane pa še dalje v stiku s sosednimi skupinami, zato se socialni boj začne za njo še z večjo srditostjo.

Zgodovina nam kaže narode — revne in mogočne, barbarske in kulturne, toda kaže nam jih v vednem socialnem boju. V vsej vesoljni zgodovini ne vem za trenutek, v katerem bi stala kaka socialna tvorba izven boja.

Grandiozen rimski imperij ni imel od svojih skromnih početkov pa do razpada niti enega veka, ki bi se mogel nasloviti: »doba zasiguranega obstoja«. Življenje narodov (kakor posameznika) je boj, in dokler traja boj, ne more biti govora o sigurnosti.

Iz te sociološke ekskurzije izhaja z logično doslednostjo, da tudi obstanek slovenskega naroda ne bo nikdar zasiguran. Če je pa temu tako, potem tudi ne pridejo

na vrsto nikdar »druga« vprašanja. Ne ne! Saj so tudi samo fiksija »našega« programa. Do tu bi jaz imenoval »našega« programa prvi ali splošni del. Pričujoča analiza me opravičuje do naslednjih trditvev:

1. »Naš« program ne pozna vsebine socialnega vprašanja.

2. Pojem »naroden« mu je preozek, zato

3. spravlja pojma »naroden« in »gospodarski« v koordinacijo.

4. Ne glede na to, da so skoraj vse premise napačne, je tudi konkluzija sama kot formalen postopek nelogična.

Program pa, ki šepa na tolikih materialnih in formalnih napakah, ne more biti program, ampak le absurdnost.

Ugovarjamo — mi mladi!

Oglaš se cela vrsta poklicanih in nepoklicanih »odvetnikov«, oglasim se tudi jaz. Štejte me med prve ali druge, vseeno, ali — »greh bi bil, ako bi k vsemu molčali« (»Učit. Tov.« 6. II. 14.). Nisem član nobenega — veteranskega društva, tedaj tudi »veteran« nisem, ne z »ranami«, ne brez njih: a član sem naše Zaveze, in kakor takemu dovolite mi (kakor dosedaj vedno) svobodo besede v Zvezinem glasilu, v »Učit. Tovarišu«. Vse svoje trditve bom tudi podpisal, kar ni ravno čednost »veteranov«, in zanje odgovarjal iz oči v oči.

Od moškega nastopa Sežanskega učiteljskega društva sem je ogenj v strehi. Začetkoma navdušeno ploskanje, odobravanje, potem malodušnost, pojav naše hlapčevske nravi, nervoznost, obupovanje in končno — veličastna fanfara k retiradi. Zatrabil jo je »veteran z ranami«; Bog mu greh odpusti! Njemu so v prvi vrsti posvečene te vrstice. Ne rečem pa, da se ne upam povedati tudi drugim »veteranom«, kar njih tiče, o priliki. Ugovarjam pa v imenu »mladih«, onih »mladih«, ki vidijo rešitev le v krstu dela, ki hočejo, da bi beseda »organizacija« — meso postala. Ugovarjam vam »stari« veteran z ranami v imenu mladine — takrat zopet tržaške učit. mladine. Nekaj novega bo to, kaj ne?

V prvo, »veteran z ranami«, ugovarjam, da bi v vas bivala stanovska zavednost. Dokažem takoj! Žal vam je, da se je »onim možem« v sežanskem okraju izrekla potom Sežanskega učit. društva ona — prijaznost, češ, »oni možje so svoj sklep na nekak način utemeljili«. Seveda so ga, samo škoda, da se niste o tem »načinu« bolje informirali! Vendar tega od vas nihče ne zahteva, pač pa bi se vi, gospod »veteran z ranami«, morali informirati o vzrokih, ki so provzročili ono famozno resolucijo Sež. učit. društva, preden ste napisali članek v »Učit. Tovarišu« 6. februarja, ker to je zahtevala vaša stanovska zavednost. Vam pa je za vzroke sežanskih kolegov manj negoli za one »šoli naklonjenih mož«, glavno je vam sedaj — one može prepričati itd., pa je rešena domovina. V drugo vam »veteran z ranami« odrekam vsak čut kolegialnosti, vsako smisel za solidarnost, vsako zavest skupnosti. Dokažem! Vam ona resolucija Sež. učit. društva — bogve iz kakšnih povodov — ni prav. Zato — naj se linča predlagatelj, t. j. tovariša Hreščaka. Najpogumnejšega v društvu hočete vreči iz društva, zato da bodo njegovi sovražniki triumfirali tem lažje čez njega! Veste li vi — čuden »veteran«, da resolucija, ki jo ogromna večina društva sprejme, ni več zasebno mnenje predlagatelja, temveč javna sodba društva, za katero sodbo društvo, ki ima kolikaj časti, do skrajnega odgovarja! Veste li to? Ne vemo, v kakšnih družtvih ste si vi hladili svoje »rane«, ali da do tega primitivnega socialnega nazora še niste prišli, temu se pa upravičeno čudimo. In še kako! Sežansko učit. društvo — četudi (po vašem) manj delavno od goriškega — pa je v tem slučaju popolnoma v svesti si svoje odgovornosti napram učiteljski javnosti glede vprašanja solidarnosti. Preklicati, izdati tovariša — g. »veteran z ranami«, tega mladina ne pozna. Mi stojimo in pademo skupno! Za kar sem glasoval, to je toliko, kolikor bi sam predlagal. In slednjič bo menda možatost res pribežala le k mladini!

V tretjič vam, g. »veteran z ranami«, odrekam vsako pojmovanje o »delu«. Pravite: »Delo nas reši, ne pa puble fraze.« Delo je dvojno, telesno in duševno. Če ste vi, g. »veteran« — učitelj, odgovorite, kakor ste po večini dosedaj v šoli »delali«! Z motiko? Ne. Tedaj duševno. Aha, tedaj so tudi »besede« nekako delo? Da ali ne? Ako, ne, obesite »solmaštrijo« na klin. Tedaj so tudi »akademične razprave« predavanja in sledeče jim »debate« delo, in sicer duševno delo. In to delo, če bo prav uvedeno, nas bo tudi rešilo. O tem smo tudi tržaški mladi tovariši prepričani.

V četrtič vam, g. »veteran z ranami«, odrekam vsako širje politično obzorje.

Nogavice in druge pletenine, dalje perilo, ovratniki in v to stroko spadajoče blago dobite najceneje v specialni trgovini

A. & E. Skaberné
Ljubljana, Mestni trg 10

Velika izbira!

Solidna postrežba!

Dokažem! Vsa vaša politična modrost stremi za tem, da naj učitelji tej ali oni stranki — v »črevo lezejo«. Malce »brez rokavic«, ki so vam toli pri srcu, ali odkrito povedano. Ta politika je politika breznačelnosti. »Simpatije« si moramo iskati, v snu moramo še trepetati, da zaradi slabše prebave tega ali onega »rodoljuba« izgubimo težko pridobljene »simpatije«, ki se ponajveč reducirajo na milosten odzdrav in na pritrjevanje »blagohotnega uvaževanja«. Ugovarjamo tej politiki — mi mladi! Mi ne iščemo simpatij, mi iščemo moči; vemo, kje jo bomo našli — v narodu, preprostemu narodu namreč: Odklanjati moramo vaše nasvete, g. »veteran«, mi korakamo v novi dobi novim idealom nasproti v trdni veri, da jih »dosežemo«, ne ozirajo se na kritike »veteranov«, in simpatije »krčmarjev« in »boutique« sploh. In v tem korakanju vidimo, svoje delo in svoj spas; ne vidimo pa tega, kar hočete vi »veterani« videti, namreč — namen razrušiti Zavezo. Zaveza bo nam vsebina! V prvi vrsti pa hočemo, da nas, dokler smo člani Zaveze, traktirate kakor — zaveznike! Proti drugačnemu ravnanju ugovarjamo mi mladi!

Toliko za danes, v začetku »burnega« leta 1914., ali slednje besede niso še izgovorjene. Per aspera ad astra! Po duševnih bojih do jasnosti. Najdite svojo pot, vam kliče, vam — slov. učiteljsvu. Da so dosedanje poti bile v vsakem oziru prave — temu ugovarjamo mi mladi!

Trst 9. februarja 1914.

F. Kleinmayr.

Iz naše organizacije. Štajersko.

Ormoško učiteljsko društvo je imelo svoj občni zbor v četrtek, dne 5. februarja t. l., ob 11. uri dopoldne v ormoški okoliški šoli. Predsednik tov. Rajšp. Konstatira sklepčnost in tvori zborovanje. V uvodnih besedah omenja o uspehih v zadobitvi in porazdelitvi draginske doklade, kar vse je delo vsega organiziranega štajerskega učiteljsva. Nadalje pojasnjuje o sedanjem stanju regulacijskega vprašanja in o novih potih v njega dosego. Vendar nam ni mogel že sedaj o tej stvari podati še nič definitivnega, velikoveč bo, kakor doslej, skrb Lehrerbunda, da zvodi regulacijo do definitivnega konca. K sklepu nam je še povedal zanimiv dogodek, iz katerega smo posneli, da nam tudi državni uradniki niso naklonjeni, temveč da si vedno iščimo in najdemo oporo v nas samih. Svojo odsotnost so opravičili: Kosi, Canjko, Bezjak, Vaupotič, Valentinčič, Muzek, Gabršček, Lebar (ozeblina), Košar B. in Potrato. Po prečitaju zapisnika zadnjega zborovanja se na predlog tov. Šijanec otvori takoj debata o proslavitvi 40letnega obstanka Orm. učit. društva. Sklene se, sklopiti naše slavje z onim ormoške Čitalnice, ki dne 14. junija t. l. slavi svojo tridesetletnico. Na programu je: slavnostni govor, pevске in muzikalne točke, banket in popoldne korporativna udeležba pri Čitalniški slavnosti. Velikonedeljskemu, humskemu in ormoškemu učiteljsvu se izreče priznanje in zahvala za dosedanj trud in skrb za našo veselico. Ker so s tem, da ne prirredimo veselice na lastne stroške, društvu in tudi posameznim članom prihranjeni precejšnji izdatki, se sklene soglasno, da plača vsak ud, po eno krono v obrambni sklad.

Tov. Šijanec interpelira nadalje tov. predsednika kot slovenskega odbornika štajerskega Lehrerbunda, zakaj se njega publikacije izdajajo v samonemškem jeziku in v nemških časnikih? Tov. Rajšp. obljubi, da bo na pristojnem mestu povprašal in s pravil vprašanje na odborovi seji Lehrerbunda na razgovor. Prvo besedo o tem bo pa izpregovorila Zveza. Izmed dopisov je omeniti zahvalo dež. nadzornika g. P. Končnika in tov. Štrenkla na čestitko k štiridesetletnemu članstvu našega društva. T. Pinterič in Šijanec se izvolita za revizorja »Posl. reda« Zaveze. Oziraje se na dopis na zastopnika ljutomerskega učiteljsva v ondotnem okr. š. svetlu, tov. Robiča, v 42. števil. »U. T.«, konstatira tov. predsednik, da mu ni mogoče dognati dopisnika dotične notice; vobče smo bili mnenja, da je bil tisti članek tukajšnjemu učiteljsvu — podvržen.

Iz poročila v tajništvu visoko rutiniranega tov. Rosine posnamemo, da ima društvo 49 udov: 39 rednih, 5 izrednih in 5 častnih. Od 54 v okraju uslužbenih učnih oseb je 6 nemških, 48 pa slovenskih; od teh je 42 včlanjenih, 6 jih stoji izven društva. Društvo je imelo 4 zborovanja in 5 predavanj ter dve odborovi seji. Društvo je koncentriralo svoja stremjenja iz večine na definitivno rešitev vprašanja o učiteljskih plačah. Po delegatih je bilo društvo zastopano pri Zavezinih in Zvezinih zborovanjih.

Iz poročila v blagajništvu jako izvedenega tov. Salmuna smo slišali, da se mu je posrečilo desolatno stanje naše blagajne povzdigniti na več kot 100 srebrnjakov gotovine; o, to je naš finančni geni!

Tri dame, in sicer gospe Trstenjakova, Pinteričeva in Šijančeva so račune pregledale in jih našle v popolnem redu. Tudi njemu se tov. predsednik zahvali za trud in požrtvovalnost.

O sanaciji naših slovenskih listov poroča tov. Rosina, ki pride do sklepa, da bi pač bilo najbolje, če si vsak učitelj naroči vse tri liste, ali pa, da si naročuje učiteljsvo ene šole skupno. O tem, kar bo v tem oziru učiteljsvo ukrenilo, se bo na prihodnjem zborovanju meseca maja osebno informiral.

Stanovski davek od draginske doklade po 2 kroni je plačalo vseh 10 šol ormoškega okraja; Zveza dobi 48 K, t. j. kolikor je vseh slovenskih učnih oseb., 10 kron se nakloni mariborskim učiteljskišnikom za knjižnico. (Učiteljskišniki bi morali vsako leto objaviti v »Učit. Tovarišu« račun o svojem hiševarstvu; opomba poročevalca.)

Kot novi ud vstopi društvu tov. Megla Olga od Sv. Lenarta. Kot član zopet vstopi tov. Vertot. Na predlog tov. Žolnirja se izvoli dosedanji odbor z vzklikom nanovo. Istemu tovarišu se poveri naloga, da predloži na prihodnji uradni konferenci načrt, po katerem bi se od nekdanjega nadučitelja pri Sv. Bolfenku Fr. Rakuša izdala knjiga »Domoznanstvo ormoškega okraja« pregledala, popravila in pomnožila.

Soglasno je bil sprejet predlog tov. Porekara, da se naš štiridesetletni član S. Štrenkl imenuje častnim članom našega društva.

Kot delegata k Zvezinemu zborovanju v Mariboru se izvolita tt. Porekar in Pinterič. — Tov. Žolnir je za to, da bi naj v času, ko bo zboroval štajerski deželni zbor, priredilo vse štajersko učiteljsvo manifestacijski shod v Gradcu, ki bi naj dokumentiral, da s polovičarstvom nismo zadovoljni. T. Rajšp. obljubi stvar izprožiti pri Zvezi in Bundu. — c.

Gornjegrajsko učiteljsko društvo je zborovalo dne 1. februarja t. l. v Gornjem gradu. Predsednik Kelc pozdravi v pičlem številu navzoče društvenike, zopetno omenjajoč, da bi uživali vsi, trpeli pa samo nekaterniki. Kakor se obžaluje povsod, je tudi pri nas to žalostna prikazen, da se vidijo na vsakem zborovanju skoraj vedno enoisti obrazi. Bo li po pridobitvi doklad postalo tudi v tem oziru kaj bolje? — Dotičnemu bivšemu društvniku, ki je na neki okrožnici opomnil »sik!!!!!!« bodi omenjeno, da je lahko ud Zveze. — Po prečitaju in odobrenju zapisnika zadnjega zborovanja se preide k dopisom Zaveze, o katerih se je na predlog predsednikov z ozirom na okrožnico z dne 11. januarja t. l., št. 177, sklenilo sledeče: »Ker ministrstvo za bogoslovje in nauk naredbenim potom zahteva, naj bi se pri šolskem pouku zanimalo mladino za mornarstvo in njegov pomen za državo v gospodarskem in kulturnem oziru, se nudi letos jugosl. avstrijskemu učiteljsvu o zborovanju Zaveze v Pulju najlepša prilika, da vsak udeleženec prouči mornarstvo natančneje, o čemer bi obravnavali pri domačih družtvih in naših listih. Vodstvo Zaveze se tedaj naproša, da si pridobi za navedeno zborovanje predavatelja veččaka, ki bi po možnosti obravnaval o razvoju, ustroju in velikem pomenu mornarstva za razvijajoče se Jugoslovanstvo vobče in za Slovence še posebe. Z ozirom na okrožnico z dne 11. jan. t. l., št. 176., se je sklenilo naročiti »Popotnika« za okrajno društvo in okrajno učiteljsko knjižnico ter poplačati ves dosedanji dolg. Priporoča se vsem učiteljskim osebam tega okraja, da si naroče »Učiteljskega Tovariša«, kar bo po prejetju doklad tem bolj omogočeno.

kakor je bilo do sedaj. Vrh tega mora biti — zaradi sklepov okrajnega šol. sveta — vsaka šola naročena na »Zvonček«, »Popotnik«, in »Slov. Šolsko Matico«. Nabiranje za »Učiteljski sklad« se je začelo že lanskega leta, a napreduje še vedno slabo; do konca tega meseca mora biti vse plačano. — Predsednik Kelc je nato predaval o »Slovanstvu in njegovi bodočnosti s posebnim ozirom na šolstvo«. Predavanje je bilo sprejeto z velikim odobravanjem ter se mu je podpredsednik tovariš Trčak zahvalil še posebej v imenu društva. Ko se je sklenilo, da se prihodnje zborovanje vrši pri Sv. Frančišku Ksav., zaključil predsednik, zahvaljujoč se na potrpežljivosti in trudu navzočnikov, v vsakem oziru zanimivo in živahno zborovanje.

Srednješolski vestnik.

† Celjsko gimnazijsko vprašanje. Sestavila in razposlala se je spomenica, v kateri se je natančno utemeljila zahteva Slovencev po samostojni višji gimnaziji s slovenskim poučnim jezikom v Celju. Čas bi bil, da bi storili naši slovenski državni poslanci v tej zadevi kakšen korak. Osobito je dolžnost poslanca Savinjske doline dr. Korošca in pa v Celju nastanjenega dr. Benkoviča, da zainteresirata svoj klub za celjsko gimnazijsko vprašanje in da v prilog tej naši želji nastopita tudi v parlamentu. Izgovarjati se pač ne moreta, da bi o vsej zadevi ne bila poučena in če nič ne storita, da bo videlo, da imamo poslance samo za to, da se plazijo za vlado in nemškimi klerikalci na kolenih in si upajo zatajiti vsako našo narodno zahtevo.

† Šolska imenovanja na Hrvaškem. Za ravnatelja na bjelovarski gimnaziji je imenovan tamošnji profesor in začasni upravitelj dr. D. Trbojevič, za ravnatelja na senjski realni gimnaziji pa je imenovan tam. profesor in začasni upravitelj Ernest Paschera.

Politiški pregled.

* Deželni zbor hrvaški je po poročilu poslanca dr. Šurmina sprejel predlog, da se odpravi celibat učiteljev.

* Vsesplošno oboroževanje. V prihodnjih petih letih bodo evropske velesile izdale za oboroževanje 46 milijard, in sicer: Avstro - Ogrska 4:5, Nemčija 10, Italija 3:5, Rusija 12, Francija 8 in Anglija 8 milijard. — Kaj bi se lahko s tem denarjem napravilo na socialnem in kulturnem polju!

* Volitve v istrski deželni zbor. Istrski deželni zbor je vlada razpustila. — Kakor poročajo iz Trsta, se bodo vršile v Istri nove volitve šele meseca maja ali junija tega leta.

* Za civilno poroko v Italiji. Laška vlada je vložila predlog, po kateri hoče dati prednost civilni poroki pred cerkveno, in grozi duhovnikom, ki bi poročali, preden se zakon sklene po stanovskem uradu, s kaznimi od 200 do 1000, če pa to večkrat store, od 400 do 2000 lir. Brez kazni pa duhovniki ostanejo, če stanovski urad zakon prej legitimira, preden razsodi sodnik.

Kranjske vesti.

—r— Regulacija učiteljskih plač na Kranjskem. »Tagespost« poroča iz Ljubljane: Trdi se, da namerava dežela regulirati učiteljske plače tako, da se ustanove 4 plačilni razredi po 1600, 1900, 2200 in 2600 kron in s triletnicami po 80 kron. Zdaj se vrše še pogajanja z vlado, ki se kakor se trdi, zavzema za plačilne razrede po 1600, 2000, 2400 in 2800 kron in za triletnice po 100 K. — »Slovenec« pravi, da se je informiral na merodajnem mestu in zvedel, da je vest »Tagespost« brez vsake podlage. — Gotovo je, kolikor vemo mi, da se bodo plače regulirale! Kako — tega danes še ne moremo povedati. Učiteljske organizacije so vztrajno na delu. Zaupajte jim!

—r— Kletarski tečaj v Črnomlju priredi kranjska kmetijska šola na Grmu dne 13. in 14. februarja t. l. Na tečaju se bo predavalo o trgatvi, kipenju mošta, o pravnem ravnanju z moštom in vinom, o sestavi vina. Nadalje tudi o čiščenju in filtriranju vina, kakor tudi o ravnanju z volnini vini. Predavanja bodo v zvezi s praktičnimi vajami v kleti. Ker bo udeležba z ozirom na praktične vaje omejena, se pripusti k tečaju le omejeno število udeležnikov, katere se bodo izrecno sprejelo. Za udeležbo se je glasilo po dopisnici najzadnje do 16. t. m. pri ravnateljstvu kmetijske šole na Grmu (pošta Kandija — Kranjsko).

—r— Kaj je z nadzornikom Simonom? Krajni šolski svet v Trziču poroča:

* To predavanje o priliki priobčimo. Uredn.

»Za novo šolsko zgradbo je bilo poslanih 13 načrtov. V presojo teh je bila izvoljena posebna komisija, sestoječa iz predsednika primarija in deželnega poslanca dr. Gregoriča, tajnika deželnega stavbnega urada nadsvetnika Klinarja, c. kr. okr. šolskega nadzornika Maierja, arhitekta p. Anzelma Wernerja in predsednika krajnega šolskega sveta župnika Potokarja.« — Čudno se nam zdi, da so ob sestavi te komisije prezrli nadzornika Simona, pod katerega področje spada vendar Trzič. Ampak Simona so potisnili v kraj in so šli po Maierja v Ljubljano. To je vendar razžalljivo zapostavljanje, ki bi ga nadzornik Simon ne smel kar tako vtakniti v žep. Nadzornik Maier pa se je pokazal — kolegialnega! Saj smo vedno pravili, da se Simonu kot nadzorniku ne bo dobro godilo. Ako nam ni verjel, nam pa sedaj verjame.

Goriške vesti.

—g— Nova mestna šola v Gorici. Na zadnji seji občinskega sveta je bil sprejet načrt za novo šolsko poslopje v ulici Caterina Percotto, ki bo stalo 45 tisoč kron. Tako dobe naši laški someščanje zopet novo učilnico, slovenski davkoplačevalci v mestu smemo plačevati le razne doklade in podobne »sladkosti« — drugo dobe pa Italijani.

—g— »Slovenska šola«. V nedeljo dne 1. februarja, se je vršil v Trziču v restavraciji »International« ustanovni občni zbor društva »Slovenska šola«. Društvo si je stavilo za nalogo, da uredi vse potrebno, da se ustanovi v Trziču prepotrebna slovenska ljudska šola. Zborovanje je bilo jako dobro obiskano. Zborovanju je predsedoval g. Grgolič, govoriča sta tudi dr. Rybač in dr. Vilfan. V društvo se je vpisalo nad 50 članov. Med prebivalstvom vlada za to društvo veliko zanimanje, in upati je, da doseže v kratkem svoj vzvišeni namen v prid tržiških Slovencev in v prid slovenskemu narodu.

Tržaške vesti.

—t— Südmarka v Škedenju pri Trstu ima v svoji skupini 25 članov. Na svojem občnem zboru so izvolili v skupinski odbor med drugimi sledeče »pristne« Nemce: Hajdušek, Sluga, Krajger.

—t— O pokojnem Antonu Valentiču piše »Edinost«: Žal nam je, da ne moremo vseh dokazov ljubezni in spoštovanja, ki jih je hvaležno ljudstvo podalo pokojnemu Antonu Valentiču ob njegovi smrti, opisati tako, kakor bi bil zaslužil ta vzorni mož. Že v Trstu se je zbrala pred hišo žalosti velika množica. Videli smo zastopnika magistrata, asesorja Novaka, nadzornika Matejčiča in Nekermana, več slovenskih poslancev, mnogo bivših kolegov pokojnikovih (obeh narodnosti), intimnih njegovih prijateljev in celo vrsto drugih spoštovateljev. Spremljali so pokojnika do blizu openske ceste, kjer so gostje posedli v kočije in se je nadaljevala žalostna vožnja do obeliska. Tu so sprejeli Openci z žalostjo svojega bivšega vzornega učitelja in velikega dobrotnika. V izpovedu je bilo naravnost ogromno število domačinov in žalovalnih gostov iz mesta, okolice, s Krasa in tudi iz oddaljenih krajev. Zlasti učiteljstva je bilo veliko, a vsem se je izražalo na obrazu, da prisostvujejo z vso dušo temu žalnemu slavu. V cerkvi in na pokopališču je pevalo društvo »Zvon« žalostinke; bil je to zadnji izraz hvaležnosti soustanovitelju in podpiratelju tega društva, zadnji pozdrav nekdanjemu navdušenemu pevcu. — Govoril pa mu je zadnji pozdrav ob grobu gospod šolski ravnatelj in deželni poslanec Štefan Ferluga. Slavil je pokojnika kot uzornega učitelja, vestnega vzgojevalca mladine, zvestega tovariša in prijatelja, širitelja pouka o racionalnem kmetijstvu, značajnega moža in zvestega sinu slovenskega naroda. S pretresljivimi besedami se je poslovil govornik od pokojnika in v vsega ljudstva. Govor je bil tako pretresljiv, da se niti najpostavnejši možje niso mogli ubraniti solz. V tem hipu se je obračalo splošno najgloblje sočutje v žalost potopljeni rodovini, ki jo je pokojnik tako iskreno ljubil, da moremo reči, da so redke rodovine, v katerih bi vladala taka po ničemer kaljena harmonija, kakor v Valentičevi. In če jo more sploh kaj utolažiti po tem hudem udarcu, naj ji vsi ti neštevilni dokazi najresničnejše ljubavi in spoštovanja pomagajo preko teh najgrenkejših ur. — Na grobu pokojnega Valentiča pa klije cvetka nevenljive hvaležnosti vseh, ki jim je izkazoval dobrote s svojim blagoslovljenim delovanjem. Nemiljiva čast njegovemu spominu!

Istrske vesti.

—i— Dve novi laški šoli v Istri. Istrski deželni odbor je Legini ljudski šoli v Sv. Jakobu na Merezigah in v Chiusiju na

Lošinju podeželi. Potrebe za to seveda ni čisto nobene, ker sta te dve šoli le pollaščevalnici ondotnega hrvaškega ljudstva.

—i— Nove šole v Pulju. Te dni so v Pulju pričeli z zidanjem poslopja za držav. nemško realno in državno nemško deklislo šolo. Stroški so proračunjeni na en milijon kron. Vsa znamenja kažejo, da so gospodje na Dunaju trdno prepričani, da je Pulj skozinsko pristno nemško mesto, zato tudi tu o kakšni hrvaški državni šoli ne more biti govora. Realna bo seveda stala precej prazna kakor sedanja, na kateri maturira vsako leto 8—10 dijakov. Sploh se iz vskoletnega števila dijakov opaža, da so tukajšnje srednje šole nekaka domena privilegiranih slojev. Seveda je tudi nemški učni jezik mnogo vzrok na dijaški suši tukajšnjih srednjih šol. Gimnazija in realna bi se gotovo napolnili, če bi se nastanili paralelni razredi s hrvaškim učnim jezikom vsaj do četrtega razreda. V tem oziru bi bilo že čas kaj storiti.

Koroške vesti.

—k— Boj za šolstvo, predvsem za ljudsko šolo je postal posebno hud in oster na Koroškem. — Šolsko vprašanje je stopilo sedaj v deželi popolnoma v ospredje in je eno najaktualnejših kulturno-politiških vprašanj na Koroškem. Kakor znano, je izdelal dr. Steinwender za Koroško šolsko reformo baje po vzorcu solnograške šolske reforme, ki je vse prej kot napredna. S to reformo se ubija ljudsko šolstvo, s to reformo se nudi prilika izobrazbe samo gmotno boljšim učencem, otroci ubožnejših pa imajo komaj priliko, da se nauče brati in pisati, kar potem zopet lahko pozabijo. In to reformo, ki je napravila že dolgo trnjevo pot, so nemški naprednjaki sprejeli. Kako bi se označil ta kulturni škandal koroške dežele pravilno in po zaslužju, ni težko uganiti. V tem boju prebivalstva nižjih slojev v deželi za svoje šole in za izobrazbo svojih otrok je priskočilo na pomoč zatiranim društvu »Freie Schule«. To društvo je sicer nemško, toda ravno v tem vprašanju zasleduje zgolj kulturne namene in upamo tudi, brez razlike narodnosti. To društvo je izdalo na tisoče okrožnic, ki temeljito pobijajo dr. Steinwendrovo koroško šolsko reformo in ki jasno kažejo, kaj hočejo doseči nasprotniki ljudske izobrazbe in v kateri tabor so zašli takozvani nemški naprednjaki. Poleg tega je prirédilo to društvu devet velikih shodov v prilog razvoju koroškega ljudskega šolstva. Ti shodi so se vršili v Celovcu, v Beljaku, v Spitalu, v Velikovu, na Beli, v Volšperku, v Trgu, v Št. Vidu in v Trziču in so bili povsod nepričakovano številno obiskani. Na teh shodih se je stavilo nemške naprednjake pred alternativo, da se pokažejo res kot taki, ali pa da izjavijo, da so vsaj glede tega vprašanja že v klerikalnem taboru. To bodo pokazali nemško-napredni deželni poslanci pri glasovanju za šolsko reformo. Da se ubijajo s to reformo pred vsem Slovenci na Koroškem, ni treba še posebno omenjati. Znano je, da ima dr. Steinwender za slovensko ljudsko šolo na Koroškem vedno le eno oko, in še to slabo vidi. Dalje se je poudarjalo na shodih, da je odpor proti tem napadom na ljudsko šolo narodnostna in socialna dolžnost vsega zavednega prebivalstva. Zastopniki Koroške se pozivljajo, da se oproste diktature dr. Steinwenderja in dajo prebivalstvu, davkoplačevalcem to, kar jim v urejeni državi po vsej pravici tudi gre. In to zahtevamo tudi Slovenci na Koroškem.

Splošni vestnik.

NAPREDEK SLOVENCEV V KULTURNEM OZIRU.

Po ljudskem šteju iz leta 1910. je bilo na našem jugu analfabetov: med Nemci 4·15 %, med Slovenci 15·40 %, med Italijani 17·42 odstotkov in med Srbohrvati 63·67 odstotkov. Ako uvažujemo, da so Nemci na našem jugu večinoma sami uradniki, potem se ni čuditi, da so analfabeti v njih vrstah tako maloštevilni. Če torej izznamemo Nemce, ki pravzaprav itak ne pridejo v poštev, ker na našem jugu nikjer ne tvorijo avtohtnega prebivalstva, stojimo Slovenci na jugu v prosvetnem oziru na prvem mestu, ker je med nami samo 15·40 odstotkov nepismenih ljudi. — Leta 1910. je bilo na avstrijskem jugu 94·43 odst. Nemcev, 81·74 Italijanov, 79·31 odst. Slovencev in 35·48 odst. Srbohrvatov, ki so znali čitati in pisati, dočim je bilo leta 1900. pismenih 88·61 % Nemcev, 71·06 % Italijanov, 65·67 % Slovencev in 24·00 odstotkov Srbohrvatov. Slovenci smo torej v zadnjem desetletju napredovali glede pismenosti za 13·46 odst. in izkazujemo potemtakem med vsemi narodi na tem polju največji napredek, ker so Srbohrvati napredovali samo za 11·48 odst., Italijani samo za 10·68 odst., Nem-

ci pa celo samo za 5·82 odstotkov. — Zanimivo je tudi odstotno razmerje pismenih in nepismenih v posamnih življenjskih razdobjih. Moških med 10. in 20. leti je večjih med Slovenci čitanja in pisanja 95·91 odst., ženskih v isti starosti pa 95·94 %, dočim je moških v isti starosti med Italijani pismenih samo 93·4 odst., ženskih pa 92·7 %. — V starosti od 20. do 30. let je bilo leta 1910. pismenih Slovencev 93·4 %, Slovencev pa 92·8 odstotkov. Tudi v tej skupini so Italijani za Slovenci, ker je pismenih Italijanov v tej starosti samo 92·2 %, Italijank pa celo samo 87·8 odstotkov. — Tudi v starosti od 30. do 40. let je razmerje glede pismenosti med Slovenci in Italijani skoraj enako. — Ljudsko štetje namreč izkazuje v tej starosti 88·5 odst. pismenih Slovencev in 86 odstotkov pismenih Slovencev, dočim je pismenih Italijanov 88·7 odstotkov, pismenih Italijank pa samo 82 %. — Ti statistični podatki nam pričajo, da stopamo Slovenci na kulturnem polju vedno naprej. To napredovanje pa bi bilo gotovo lepše, da nas na vseh koncih in krajih tako neusmiljeno ne zatirajo. A pot našega naroda je naprej, je delo in uspeh slovenskega šolstva in učiteljstva!

IV. vseslovenski čebelarški shod, ki bi se imel vršiti leta 1913. v Pragi, a je bil zaradi vojne na Balkanu preložen na leto 1914., se vrši nepreklicno v Pragi v dneh od 7.—16. avgusta. Obenem se priredi tudi velika čebelarška razstava. Na shodu samem bodo predavali najboljši čebelarji slovenskih narodov, tako da ta shod slovenskih čebelarjev nikakor ne bo zaostajal za prejšnjimi, prirejenimi v Sofiji, Belgradu in Moskvi. Protektorat shoda je prevzel občinski svet kralj. stolnega mesta Prage. Pripravljalni odbor, v katerem so člani odborov »Deželnih osrednjih čebelarških društev« s Češke, Moravske in Šlezije, skrbi že sedaj za to, da bi bilo slovenskim gostom bivanje v Pragi in v vsem kraljestvu Češkem kar najbolj prijetno. Čebelarji vseh slovenskih narodov bodo sprejeti v Pragi s pravo slovensko gostoljubnostjo. Po shodu obiščejo udeleženci znamenitejša mesta češka, kakor Plzenj, Tabor, Melnik, Kraljevi Gradec in na Moravskem Brno. — Velika čebelarška razstava naj poda sliko napredka v čebelarstvu Češke, Moravske in Šlezije. Dolžnost naših čebelarških organizacij je, da se v velikem številu udeležijo te vseslovenske gospodarske manifestacije.

Milijonska ustanova za škrofulozne otroke. Neki meščan Charlottenburg je daroval mestu Charlottenburg en milijon mark. Obresti se porabijo za škrofulozne otroke. Isti mož je Berlinu daroval 5.000.000 mark za ustanovitev šol v gozdih.

Razgled po šolskem svetu.

— Albanščina na zaderskih srednjih šolah? Zaderski »Nar. List« piše, da se po prizadevanju zunanega ministrstva na zaderskih srednjih šolah v najkrajšem času uvede kot učni predmet — albanščina. Dijakom se po dovršenih naukih obeča lepa bodočnost v Albaniji, in sicer bodo absolventi hrvaške gimnazije nastavljeni v Skadru, absolventi italijanskih šol pa v Valoni.

— Vseučiliška vest. Ban je dovolil srednješolskemu profesorju v Zagrebu dr. Stjepanu Ivšiču predavati na vseučilišču primerjalno slovensko slovnico.

Izdajatelj in odgovorni urednik: Radivoj Korene. Last in založba »Zaveze avstrijskih jugoslovenskih učiteljskih društev«. Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Nihče ne more ponarejati Kathreinerjeve Kneippove sladne kave!

Vendarle se mnogokrat varljivo slično posnema povesod znana zavojinina s sliko župnika Kneippa.

Zato se pri nakupu ne dajte premetiti in zavrnite vse posnemke!

Vse drugo kot Kathreiner, zlasti odprto, odtehtano blago, je, če še tako ceno, večinoma mnogo predrago plačano.

LISTNICA UREDNIŠTVA.

Med naprednim učiteljstvom se je začelo živahno, veselo gibanje. Med seboj hočemo priti do jasnosti, strniti se hočemo tesneje in še bolj tovariško, da bomo nepremagljivo združeni v svoji Zavezi! Vsak ima vrline in napake. Iščimo to, kar je v nas lepega in dobrega, da postane naša skupna last! Dvigajmo se in jačimo medsebojno, da postane velik in močan nas stan! Bodimo iskreni v kritiki, ki prihaja iz poštenega namena, da se pomenimo sami med seboj, napravimo red in solidarnost v svoji hiši! Naš list je zato, da govore v njem vsi: ali za, ali proti. Iz hudobne, zle volje ne izvira nič, o tem smo uverjeni. Mlajši naš rod krepko raste; to je upanje na našo bodočnost, ta prevzame našo dedščino, ki smo jo spravili skupaj v bojih in težavah. Bodimo zidarji in kovači, ki nam zagotavlja zmago, samozavest in poštenost!

LISTNICA UPRAVNIŠTVA.

„Veteranu z ranami“, ki v začetku članka „Da se resnica prav spozna...“ trka prav občutno na upravniška vrata, priporočamo, naj prečita poročilo o stanju „Uč. Tov.“ iz seje upravnega odbora „Zaveze“. Upravništvo je moralo pošteno-hranilničnemu uradu plačati za čeke K 24—, prejelo pa je zanje doslej K 1'60. Kadar bo de list „iz vode“, takrat pa dobi vsak naročnik kar po 5 čekov zastoj!

Tovarišu M. Vrbiču: Iskrena hvala za poslano izredno podporo 6 K.

Pri starih, trdovratnih dolžnikih pričemo s „podbodnim delom“ prihodnji teden.

Upravništvo.

Uradni razpisi učiteljskih služb.

Št. 299.

Na dvorazredni ljudski šoli v Polšniku se razpisuje s tem učiteljska služba v stalno nameščenje.

Pravilno opremljene prošnje je predložiti semkaj predpisanim potom do 4. marca 1914.

Prosilci za stalno nameščenje, ki v kranjski javni službi še niso stalno nameščen, morajo z državno-zdravniškim izpričevalom dokazati, da imajo popolno telesno sposobnost za šolsko službo.

C. kr. okrajni šolski svet v Litiji, dne 3. februarja 1914.

! Ozirajte se na tvrdke, ki objavljajo svoje oglase v Učiteljskem Tovarišu.

Knjigoveznica Iv. Bonač

Ljubljana, Šelenburgova ul.

priporoča vsakovrstna knjigoveška dela, galanterijo, passepartuje itd. Posebno močna vez za knjižnice in čitalnice.

Cene zmerne, delo solidno.

Učiteljska tiskarna

— v Ljubljani —

registrovana zadruga z omejeno zavezo se priporoča

slav. posojilnicam, hranilnicam in drugim denarnim in gospodarskim zavodom za naročila v tisk

letnih računskih :. zaključkov :.

in vseh drugih tiskovin. — Delo izvrši priznano solidno, natančno in po najnižjih cenah.

Naročajte in širite „Učiteljskega Tovariša“!

Hranilnica in posojilnica „Učiteljskega konvikta“, r. z. z o. j. v Ljubljani.

Čekovni račun št. 66312.

Zadružnik našega denarnega zavoda postane lahko vsak, kogar sprejme načelstvo. Delež 50 K, se mora takoj polno vplačati. Posebno se priporoča ti deleži kot osnovne glavnice učiteljskih društev. Deležne vloge se obrestujejo po 5%.

Vstopnine se enkrat za vselej plača 2 K. Hranilne vloge se sprejemajo od vsakega, ako tudi ni zadružnik. Obrestna mera je 5%. Obrestovanje se pričinja dvakrat na mesec in sicer: 1. in 16. dne vsacega meseca.

Posojila se dajo le zadružnikom na osebni kredit po jako ugodnih pogojih. Posojila dovoljuje načelstvo. Načelstvene seje so vsako 2. in 4. delavno soboto v mesecu. Zadruga plačuje na željo za svoje dolžnike premije ter tudi posreduje pri zavarovanju.

Vrača se po spodaj navedenih načinih. Vsakdo si lahko izbere način vračila po svoji osebni potrebi in po svoji plačilni zmožnosti.

Vsakih 100 K posojila se vrača po načinu:

mesečnih rokov		rokov		rok	
A	v 12 in sicer	B	in 9 K — h,	C	12. 4 K 73 h
B	18	17	6	18.	3
C	24	23	4	24.	4
D	38	37	3	38.	—
E	46	45	2	46.	1
F	60	59	2	60.	—
G	70	69	1	70.	1
H	85	84	1	85.	1

Informacije pošilja zadruga vsakomur franco, kdor vpošlje 20 h v pisemskih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se **ne odgovarja.**

Dopise je naslovljati edino na zadrugo, ne na posamezne člane načelstva. Zadružni lokal je v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6.

Uradne ure za stranke so izvzemši praznikov vsak četrtek od 1/22. do 1/23. ure popoldne in vsako soboto od 6. do 7. ure zvečer.

Zaloga pohištva in tapetniškega blaga

J. Pogačnik mizarstvo.

Ljubljana, Marije Terezije c. št. 11 (Kolizej)

Zaloga spalnih ter jedilnih sob v različnih : najnovejših slogih. :

Zaloga otomanov, divanov, žimnic : in otroških vozičkov.

Spalnica v ameriškem orehu 350 kron.

Obstoječa: 2 dvovratni omari, 2 postelji, 2 nočni omari, en umivalnik z marmornasto ploščo in ogledalom.

Semenska trgovina AL. KORSIKA

Ljubljana - Bleiweisova cesta - Vrtača 3.

Naznanjam častitemu občinstvu, da je izšel moj novi cenik za l. 1914 in se dobi brezplačno in poštine prosto. Imam pa veliko zalogo zanesljivih poljskih zelenjadnih in cvetličnih semen.

Se priporočam za cenjena naročila

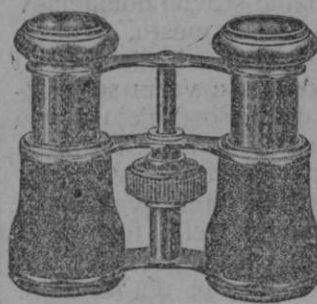
z odličnim spoštovanjem

Al. Korsika.

FR. P. ZAJEC, Ljubljana, Stari trg št. 9

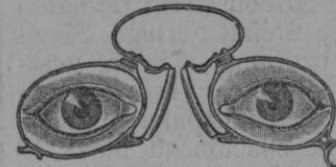
— Izprašani optik. —

Zalagatelj c. in kr. armade, vojne mornarice, domobrancev i. t. d.

Očala in ščipalniki natančno po zdravniških predpisih. Toplomeri, barometri, mikroskopi, daljnogledi Busch, Goerz, Zeiss i. t. d.

Fotografični aparati itd. Moderno urejena delavnica z električnim obratom.

Ceniki brezplačno.

Tovarniška zaloga priznana najboljših švicarskih ur kakor tudi zlatnine in srebrnine.

Zaloga raznega risalnega orodja za dijake, inženirje, arhitekta itd.

Strogo solidna tvrdka!! Ogromno število pohvalnih pisem na razpolago. Krasni ceniki na zahtevo zastoj.

Cene solidne! Postrežba točna!

Gramofoni od K 20— naprej, plošče od K 1'50 naprej vedno v zalogi.

Učiteljska tiskarna v Ljubljani

reg. zadr. z omejeno zavezo ::::::::::::::::::::: Franciškanska ulica št. 6

se priporoča slavnim kraj. šolskim svetom in cenj. učiteljstvu v naročilo vseh uradnih šolskih tiskovin po najnovejših vzorcih. V zalogi ima vsakovrstne napise na lepenki, razne mladinske spise, vse pošne tiskovine za šol. uporabo itd. — Priporoča se v natis uradnih kuvert in pisemskega papirja z napisom in sploh vseh v šol. stroko spadajočih tiskovin. — V zalogi vedno: K. Wider, „MOJE PRVO BERILO“.